

Çyn käseler döwülməz / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Çyn käseler döwülməz / hekaýa ÇYN KÄSELER DÖWÜLMEZ

– Şu käsäni maňa enem sowgat beripdi. Oňa-da ejesinden galan. Enem hemiše: «Şu käsäni aýap sakla, balam! Döwäýmegin! Göreniňde gözüň dokunar. Meni ýatladygyň, ejem biçäräni ýatlap, oňa hormat goýdugyňdyr. Miras galan zat hemiše gowy dileg eder durarmış. Ojagyňda döwlet, bereket, rysgal artar, abatlyk, agzybirlik höküm sürer» diýip wesýet ederdi– diýip, Abadan eje gelni Altyngüle köp gezek gaýtalaplar aýtdy ýordi. Ol gelin bu pende gitdigiçe kejikdi.

– Özi bir käse bolarda, olam dileg edermi?– diýip, enäniň aýdanlaryna ynanmaýanlygyny bildirdi.

– Dileg edýändir, balam. Könekiler bir zada uýan bolsalar, şoňa görä bolubermelidir. Ähli zady görüp, bilip, synap, başyndan geçirip, soň aýdýandyrlar.

Altyngül gelin, gerek bolsa-bolmasa, şol gadym käsäni ulandy. Çagajyk- laryna gatyk guýdy, suw içirdi.

– Balam, başga gaba guýaýmalydyň. – Öz agtyklaryň üçin ulanýan-a, ene.

Ol käse galyňdy. Hasam düýbi berk guýlan. Agyr. Gülleri şeýle owadan. Täze ýasalan käselerdenem gelşikli, ýaraşykly görünýär. Eline alan esli wagt elinden goýmaz. Garry ene hemiše:

– Körpe gelnime şu käsäni elin gowşursam – diýip gaýtalaýardı. Yaş gelin ol käsäni kän synlady. Onuň özüne sowgat berilmejekdigi hakynda oýlandı.

Altyngül Abadan ejäniň iň uly gelni. Onuň adamsyndan başga enäniň ýene iki oglы dagy bar. Şu pikir kellesine gelende ol has-da oda-köze düşdi.

Altyngül bu arzyly käsäni ýene näce ýyldan gapa geljek körpe gelin- den gabanýardı. Diýmek, şol gelniň öýünde hemiše rahatlyk, bolçulyk, agzybirlik, abatlyk bolar diýip hasaplaýardı. Gelin edähedi-dä. Her edip, hesip edip ony

özünde galdyrmalydy. Meretgeldä bu hakynda birki gezek ýaňzydanda:

– Haýsydyr bir käsäniň gürrüňini edýärsiň. Dükanlarda dol-a onuň ýaly käse – diýip, hezil edip gülüpdi.

Ýaş gelniň bolsa baş arzuwy, armany, islegi, küýsegi şol käsededi. Onuň pikiriçe, şol käse sandygynda dursa, onuň öýüne rysgal, bereket, döwlet ýagar, ojagy hemise abat bolar, agzybir ýaşarlar. Adamsynyň şeýle gymmatly haryda biperwaýlygyna, ony, hatda ejesinden ýekeje gezegem sorap görmänligine jany ýanýardы.

Her gün gaýynenesinden ogrynça käsäni synlar oturardy. Ony hiç kime beresi gelenokdy. Gaýynenesiniň:

– Şu käsäni körpeje gelnime elin sowgat etmek miýesser edäýse – diýen sözleri gulagynda ýaňlanypjyk durdy.

Gelin gaýynenesine: «Şuny maňa sowgat edäýiň-dä» diýesi gelýärdi. Ýone edil şu jümläni aýtmaga özünde güýç-gurbat tapmady.

Ahyram ondan dynmagyň ýolunu gözledi. Öz eli bilen etse, gaýynenesi duýar, hiç bolmanda, güman-a eder. Ýaş gelniň näme arzuw-hyýala münüp ýörenini ene aňýardы. Gapysyndan oglu üçin gelen zenan maşgalanyň yüzü- ne gelip, göwnüne degmek islemeýärdi. Ir-u-giç özi düşüner diýip hasaplady. Soňam, näme, nesibeden gaçyp gutulma ýok. Näçe ýylidyr, ýanýoldaşsz girip-çykyp ýör. Sähel zat üçin gowne degşesi gelmeýär. Uly dawa-jenjellere kiçijik bahanadan başlanýar. Ene muňa gowy düşünýär.

Enesinden galan käse Abadan eje üçin şu ýagty jahanda iň gymmatly zatdy. Adamsy Aman aga-da ol käsäni gowy görerdi. Oňa ynanardы.

– Köp adamyň yhlasy, nazary siňen, köpüň elinden geçen-dä – diýip, synlar oturardy.

– Käse diýen zat: «Dolsam, eýýämiň öýünem doldursam, dökülmesem, döwülmesem» diýermiş. Adamyňam asly toprakdan, käsäniňem – diýip, ýaşuly, ýaşkiçilerden eşidenlerini aýdar oturardy. Ýatkeş adamdy. Halalhondy.

– Toprak – bereket çeşmesi. Barça naz-nygmatlar toprakdan önýär. Bu-da toprakdan. Bolsa-da, öñki döwürlerde ussat

adamlar-a bolupdyr. Sered-ä muňa, şunça wagty üstünden aşyrsada, muňa çekilen nagşalar üýtgäýinem diýmändir...

Ýaşuly şunça mally-döwletli, ogully-gyzly, agtykly-çowlukly bolmagyny şu käse bilen baglanyşdyrýardы.

– Sandygyňa sal, ýygşyryp goý, keýwany – diýäýerdi.

Öňräk Altyngülün atasy-enesi myhmançylyga gelende, gelin ýenede şol käsede iki oguljygyna çay guýup uzatdy.

– Başga käse-de bardyr ahyryn – diýip, Abadan eje orta goşuldy.

– Eje, ulananda näme-aý, gapdyr-da, haýsy bolanda näm-aý? Myhmanyň, beýlekiň ýanynda utandyryaň-a – diýip, ogly Meret dillendi.

– Sowgad-a ol, balam – diýip, ene dymdy. Ýere garady oturyberdi. Myhmanlar gaýdyşansoň gap-gaçlary ýygşyryp ýören gelin şol käsäni uluja oglunyň eline berdi.

– Bar, aşhana elt! Öwrülip ýene-de tiz gel. Ýygşyryş maňa gap-gaçlary. Gelin muny bilgesleýin etdi. Üç ýaşly oglanjyk käsäni elinden gaçyrsa, şeýdibem şol arzyly gapdan dynsa, soň-a gep-gürrüň ýatyşar öýtdi.

– Dur, balam, ony men ýygşyraýyn.

Oglanjyk enesine ýetdirmän aşhana tarap düňk ýasady. Ene ýetişmedi. Abadan ejäniň enesiniň, onuňam ejesiniň eli degen käse ylgaşlap barşyna ýkyylan çagajygyň elinden atylyp ýere düşdi.

– Wah-h! – diýen ene ylgap baryp, käsäni ýerden göterdi.

– Eje! Senem ilki agtyjagyň ýerden göter – diýip, ogly Meret wägirip ýatan oguljygynyň ýanyna howlukdy.

– Ýok, gaýnymyň bu wagt bar ünsi käsede – diýip, gelin ýöwselläp aýtdy. Ol käse poluň üsti bilen esli ýere süýşüp gitse-de, hatda çalaja çyzylman- dyram. Miras käsäni nebsagyryjylyk bilen synlan ene begendi.

– Eje! Indi bir ol arzyly käsäni sandygyňa salsana. İş bold-aý bu bize. – Ýok, balam! Goý, bu baş döwletim, ilki gören myradym Döwran jana menden sowgat bolsun!

Şol pursat ýaş gelniň ýüzi-gözi açylyp gitdi. Ol käsäni yhlas bilen ýuwup, arassalap, tämizläp sandygyna saldy.

Ýaş gelin şol gün özünü ummasyz uly baýlyga eýe bolan

hasaplady. Gaýynenesi:

– Gorapjyk sakla, balam! Geljegiňiz, görjegiňiz gowulyk bolsun! Her wagt eliňe alyp, synla-da otur! Arzuw et! Barysy hasyl bolar. Çyn käseler döwülmmez – diýdi.

Döwlet ROZYMYRADOW. Hekaýalar